

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

Tampereen kaupunkiseudun varhaiskasvatuksen tilannekatsaus 2024

Henrik Hiekkataipale

Yleistä

Sivistyksen tilannekatsaus tarjoaa läpileikkauksen varhaiskasvatuksen tilanteeseen.

- Tilannekatsaus kokoaa yhteen keskeiset varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseen liittyvät toiminta- ja taloustiedot.
- Lähtökohtaisesti tiedot ovat vertailukelpoisia, mutta kuntien toisistaan poikkeava tapa järjestää toimintaansa vaikuttaa vertailukelpoisuuteen, mikä on syytä muistaa tulkintoja tehtäessä. Luvuista ei voi tehdä johtopäätöksiä ilman, että niihin liittyvä viitekehys on tiedossa.

Laskentaperusteet

Katsauksessa käytetään kertoimia eri ikäisten lasten, koko- ja osa-aikahoito-
muotojen sekä vuorohoidon kohdalla, jotta saadaan määriteltyä lapsikohtaiset
kustannukset kunnan ikärakenteesta riippumatta.

Laskennalliset lapset lasketaan seuraavilla kertoimilla:

- ✓ alle 3-vuotiaat, kokopäivähoito: kerroin = 1,75
- ✓ yli 3-vuotiaat, kokopäivähoito: kerroin = 1
- ✓ osa-aikahoito: kerroin = 0,60
- ✓ vuorohoito: kerroin = 1,4

Tehostetun ja erityisen tuen lapset sekä erityistä tai kasvun ja oppimisen tukea
tarvitsevat lapset on huomioitu kertoimella. Osa-aikahoidoksi lasketaan, mikäli
varhaiskasvatusta annetaan 0–85 h/kk ja Vesilahdella 0–90 h/kk sekä enintään
10 pv/kk.

Lasten lukumäärätiedot ovat kuukausikeskiarvoja, joihin kesä- ja heinäkuu eivät
sisälly.

Käsitteitä

Seuraavassa tiivistetään joitain katsauksessa esitettäviä käsitteitä:

- **Yksityisen hoidon tuella järjestetty varhaiskasvatus:** Kunnan rahoittamalla ja Kelan maksatuksen kautta perheelle ja yksityiselle hoitajalle tai päiväkodille myönnettävä tuki. Kunnissa on yksityisen hoidon tuen lisäksi käytössä kuntalisä, joka nostaa tuen määrää.
- **Palveluseteli:** Kunta myöntää asiakkaalle palvelusetelin, jolla hän voi hankkia varhaiskasvatuspalveluita niistä yksityisistä päiväkodeista tai kerhoista, jotka on hyväksytty palvelusetelituottajiksi ja jotka noudattavat seudulla yhteisesti hyväksyttyä sääntökirjaa. Kunta vastaa yksityisten toimijoiden valvonnasta, seurannasta ja ohjauksesta.

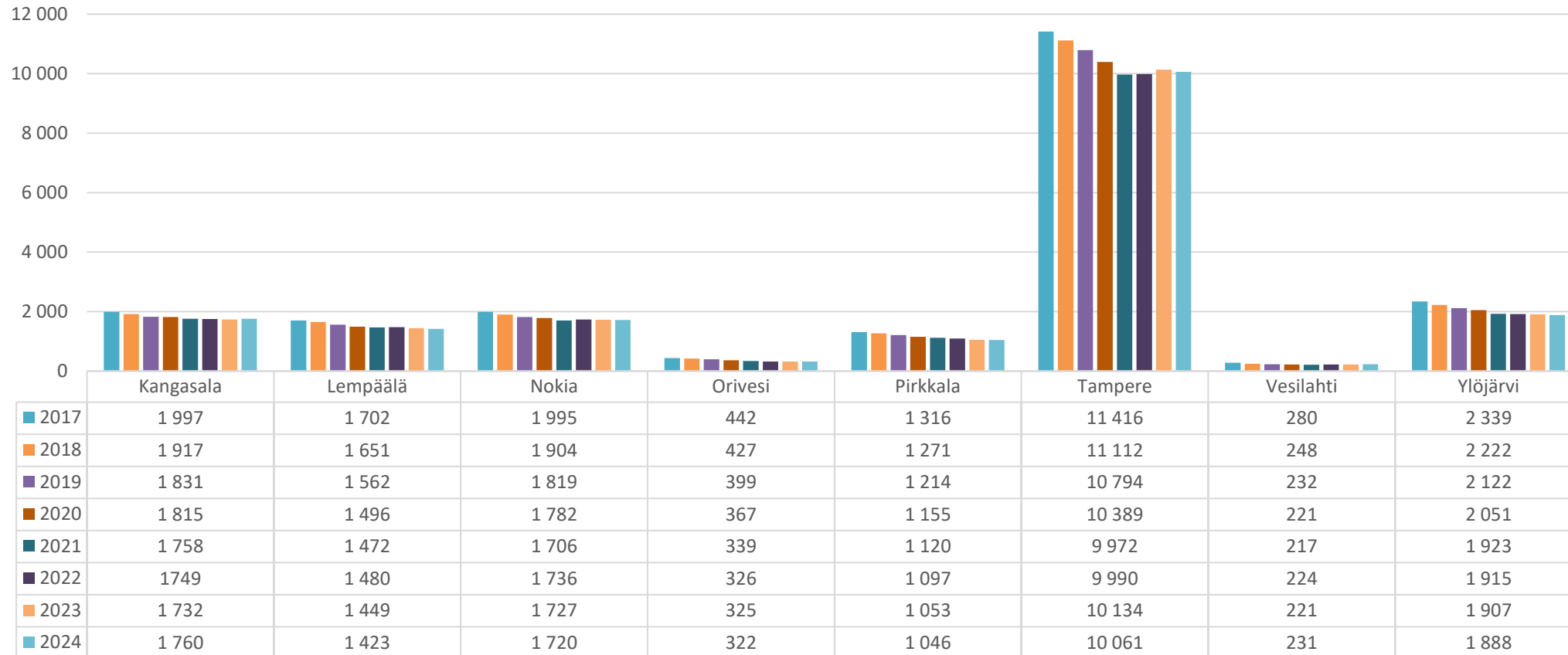
Tampereen
KAUPUNKISEUTU

Asiakkaat

Kangasala | Lempäälä | Nokia | Orivesi | Pirkkala | Tampere | Vesilahti | Ylöjärvi

1-5-vuotiaiden lasten kokonaismäärä

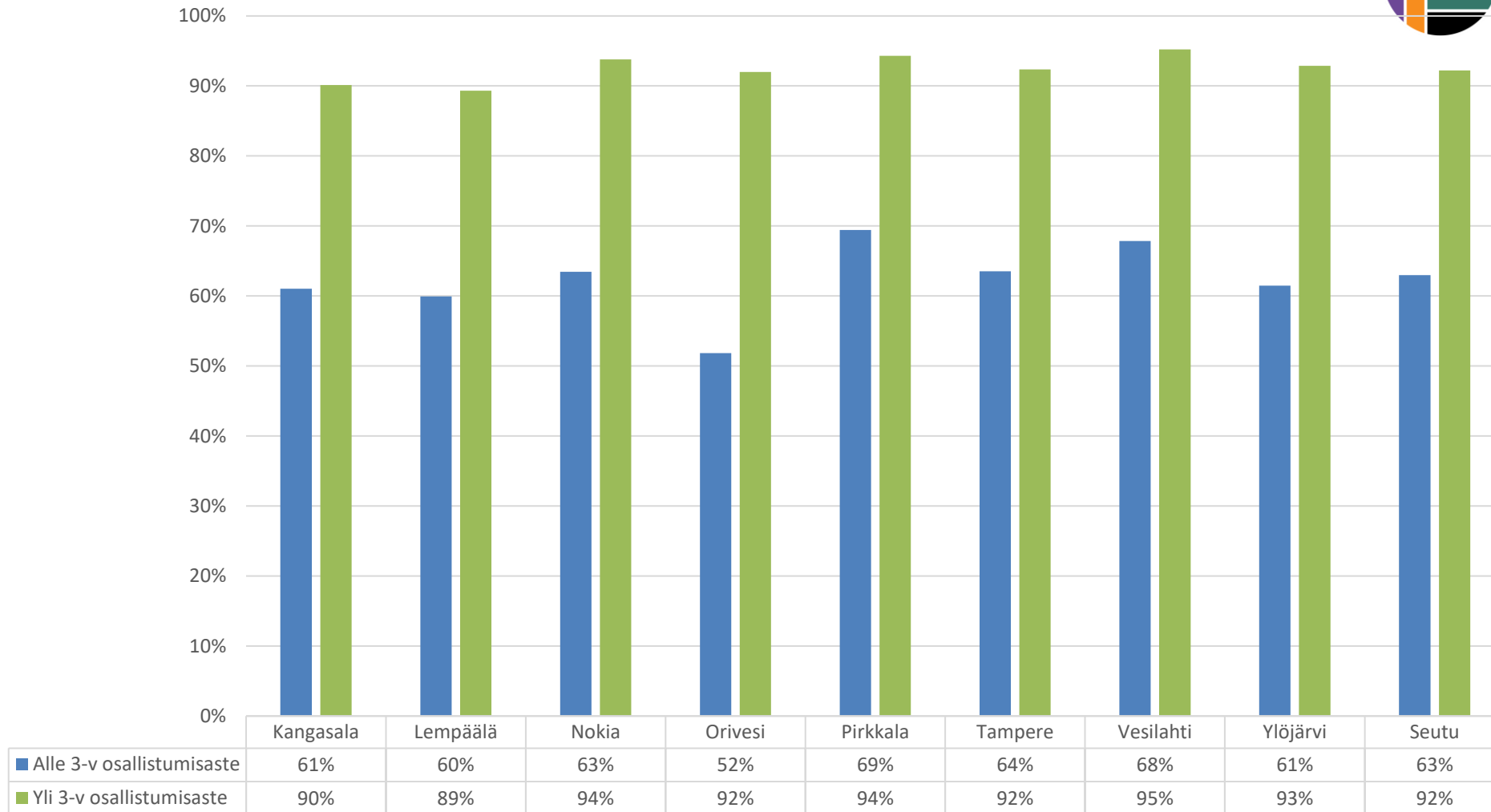

- Varhaiskasvatukseen lasten (1-5-vuotiaat) määrä on ollut seudulla laskusuunnassa viime vuodet. Vuodesta 2017 yhteismäärä on pudonnut noin 3 000 lapsella. Vuodesta 2023 pudotusta oli noin 100 lasta.
- Varhaiskasvatuspalveluiden kysyntä on samaan aikaan noussut. Osallistumisaste säilyi lähes vuoden 2023 tasolla.

Osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluihin

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

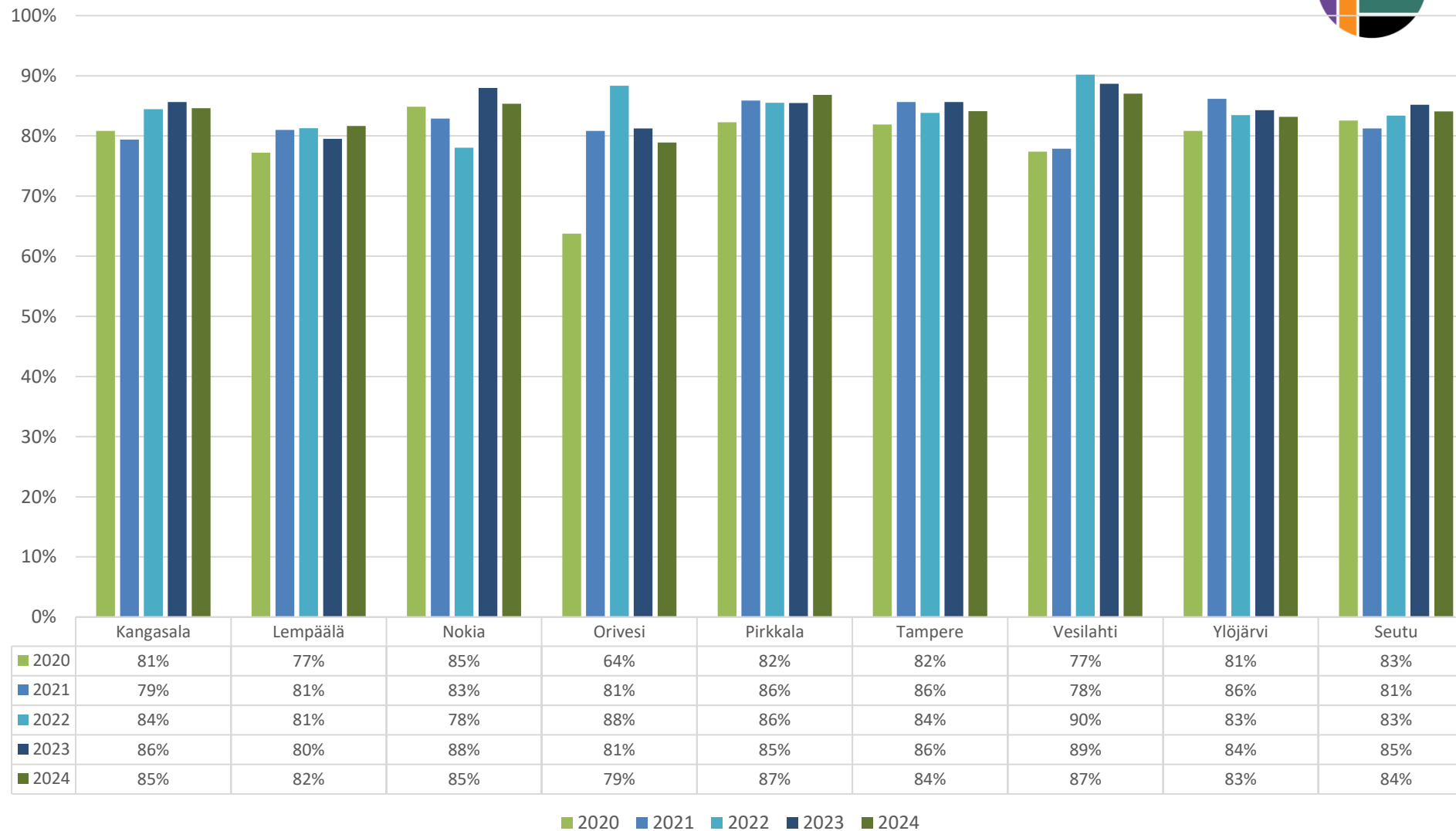

- Oheisessa kuviossa esitetään osallistumisaste 31.12. varhaiskasvatuspalveluihin. Tunnuslukuun on sisällytetty päiväkodit, perhepäivähoito, ostopalvelut ja palvelusetelit. Avointa varhaiskasvatusta tai yksityisen hoidon tukea ei ole huomioitu osuuksissa.

1-5-vuotiaiden osallistumisasteen muutos

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

- Kuviossa esitetään 1-5-vuotiaiden osallistumisasteen kehittyminen. Myös avoin varhaiskasvatus ja yksityisen hoidon tuki ovat mukana luvuissa. Tilanne on 31.12.

Alle 3-vuotiaiden osallistumisasteen kehitys

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

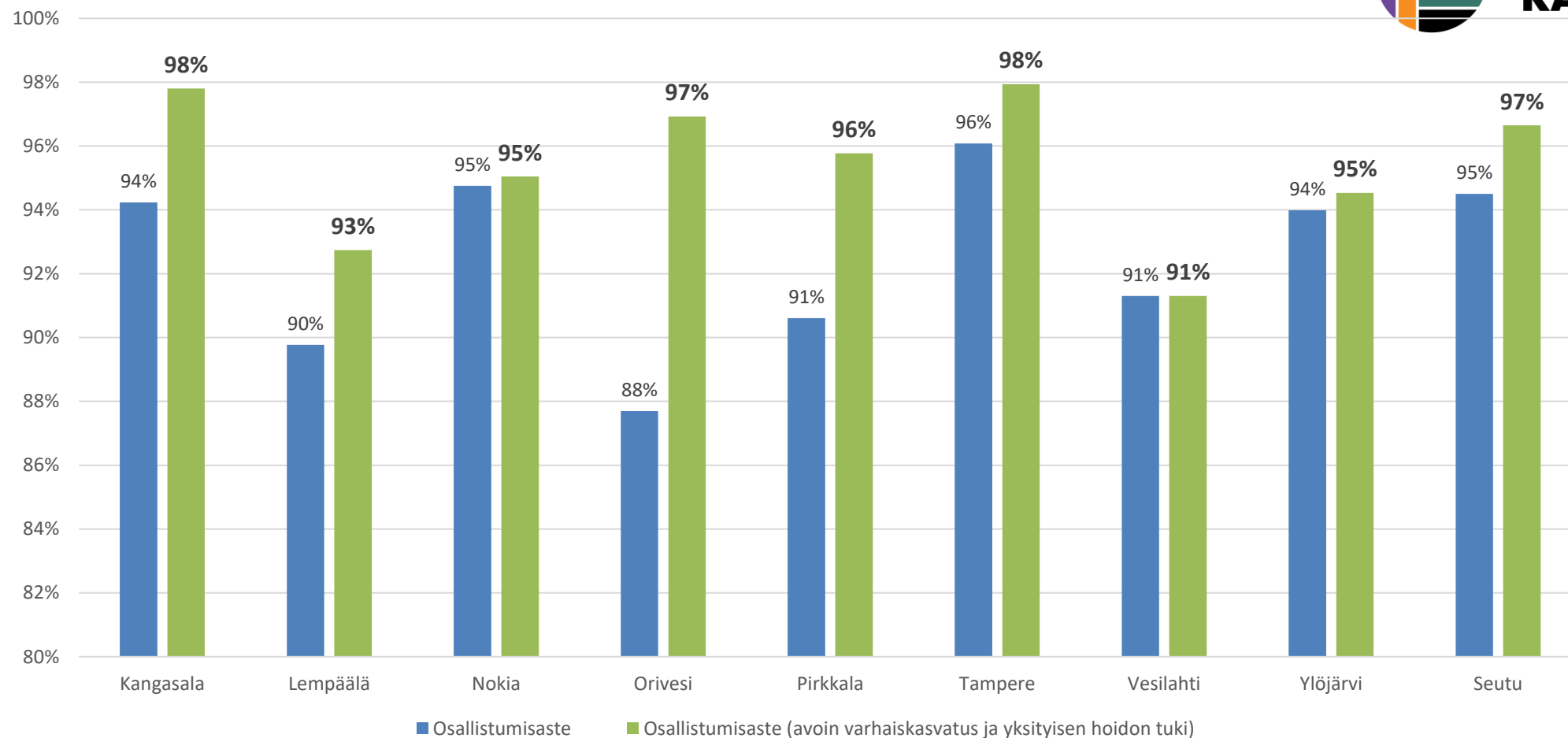

- Kuviossa esitetään alle 3-vuotiaiden osallistumisasteen kehittyminen. Myös avoin varhaiskasvatus ja yksityisen hoidon tuki ovat mukana luvuissa. Tilanne on 31.12.

5-vuotiaiden osallistuminen varhaiskasvatuspalveluihin

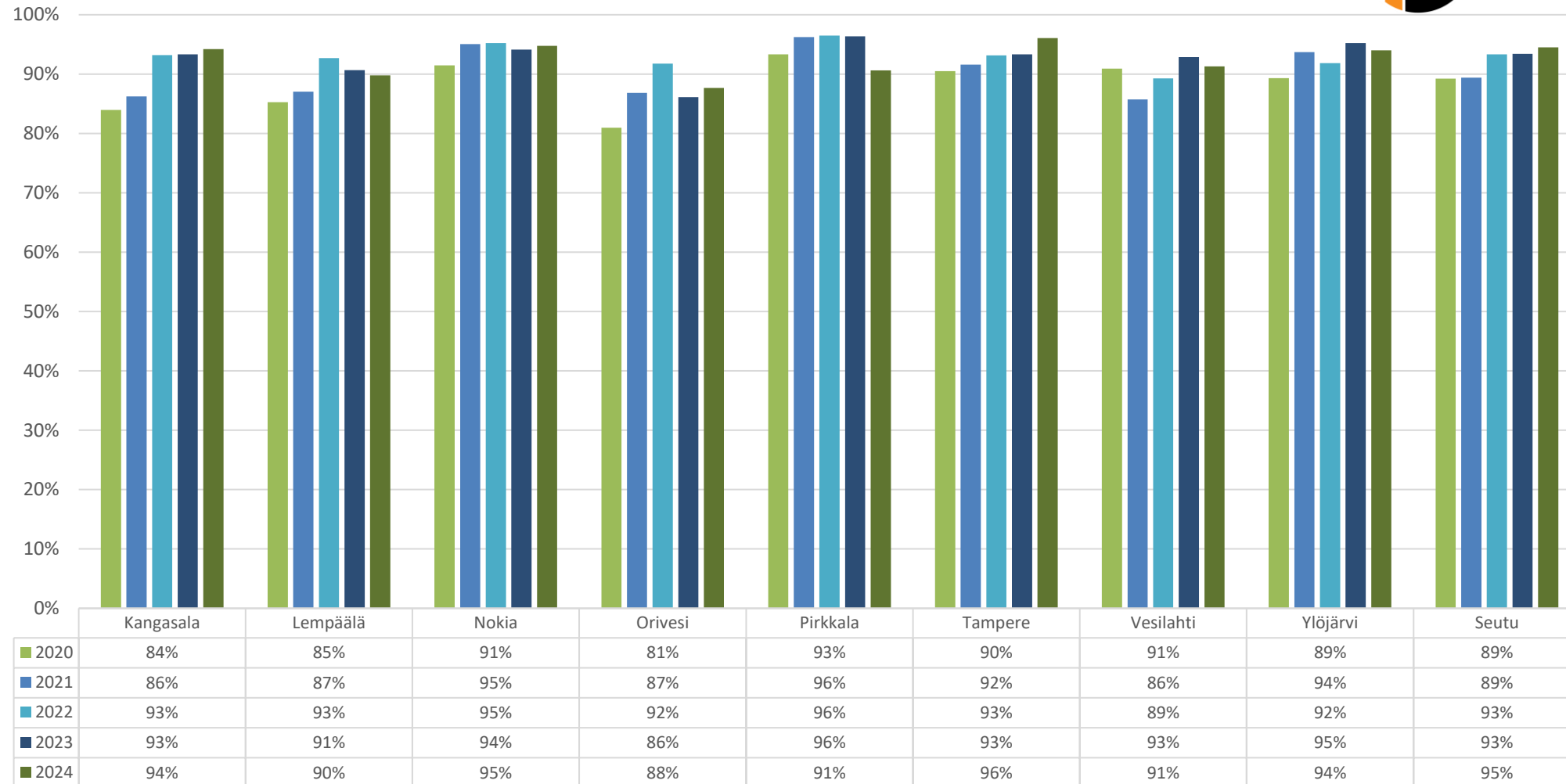
Tampereen
KAUPUNKISEUTU

- Kuviossa esitetään 5-vuotiaiden osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluihin. Ensimmäiseen pylvääseen on sisällytetty päiväkodit, ostopalvelut ja palveluseteli. Jälkimmäiseen pylvääseen on lisätty em. lisäksi perhepäivähoito, avoin varhaiskasvatus ja yksityisen hoidon tuki.
- Mikäli 5-vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus toteutuisi, on seudulla noin 150 lasta, jotka voisivat siirtyä varhaiskasvatuspalveluiden piiriin.

5-vuotiaiden osallistumisasteen muutos

- Kuviossa esitetään 5-vuotiaiden osallistumisasteen kehittyminen. Tilanne on 31.12.
- Keskimäärin osallistumisaste on ollut viime vuosina nousussa kaikissa kunnissa.

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

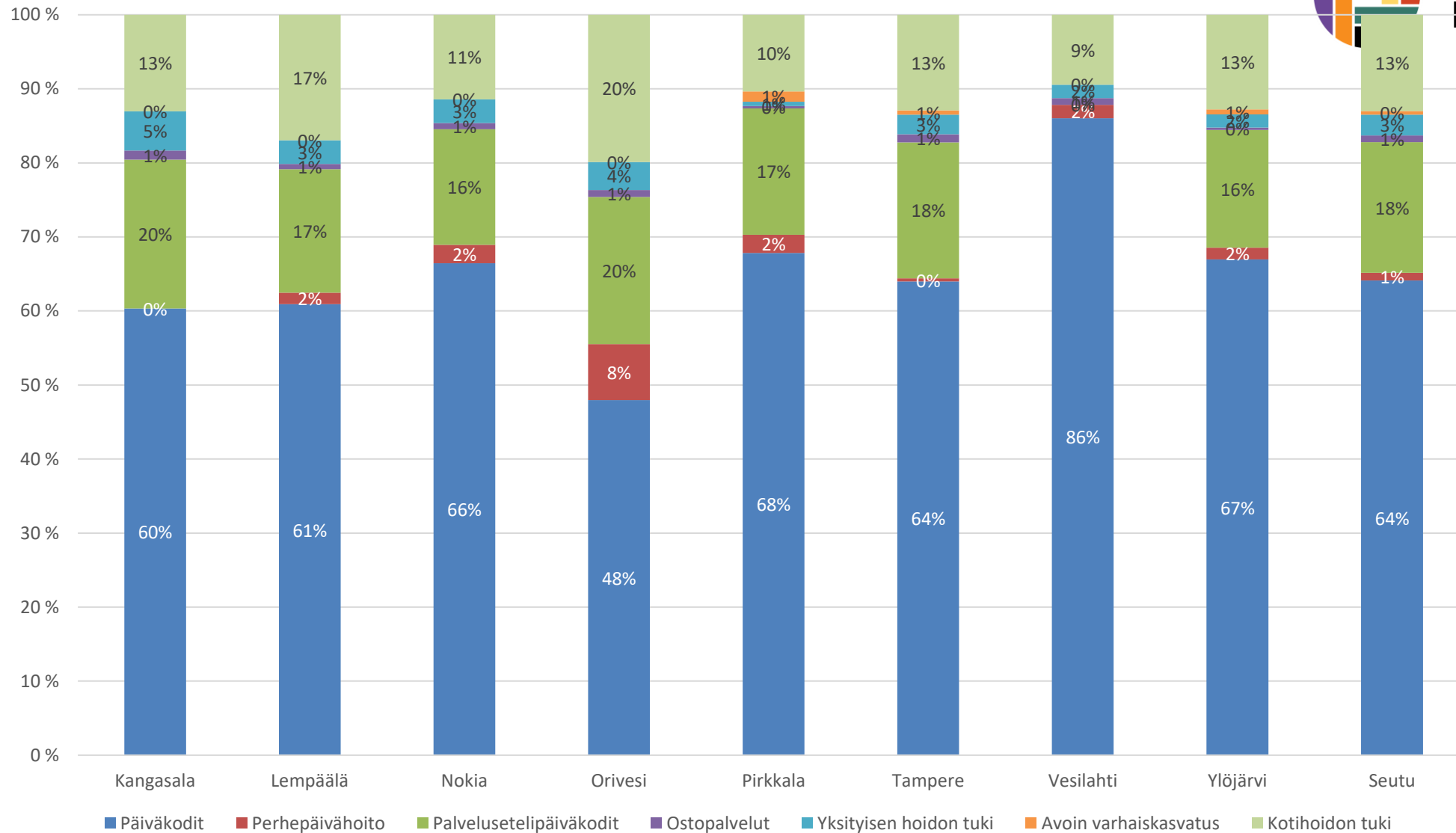
Palvelumuodot

Kangasala | Lempäälä | Nokia | Orivesi | Pirkkala | Tampere | Vesilahti | Ylöjärvi

Varhaiskasvatusmuotojen jakauma

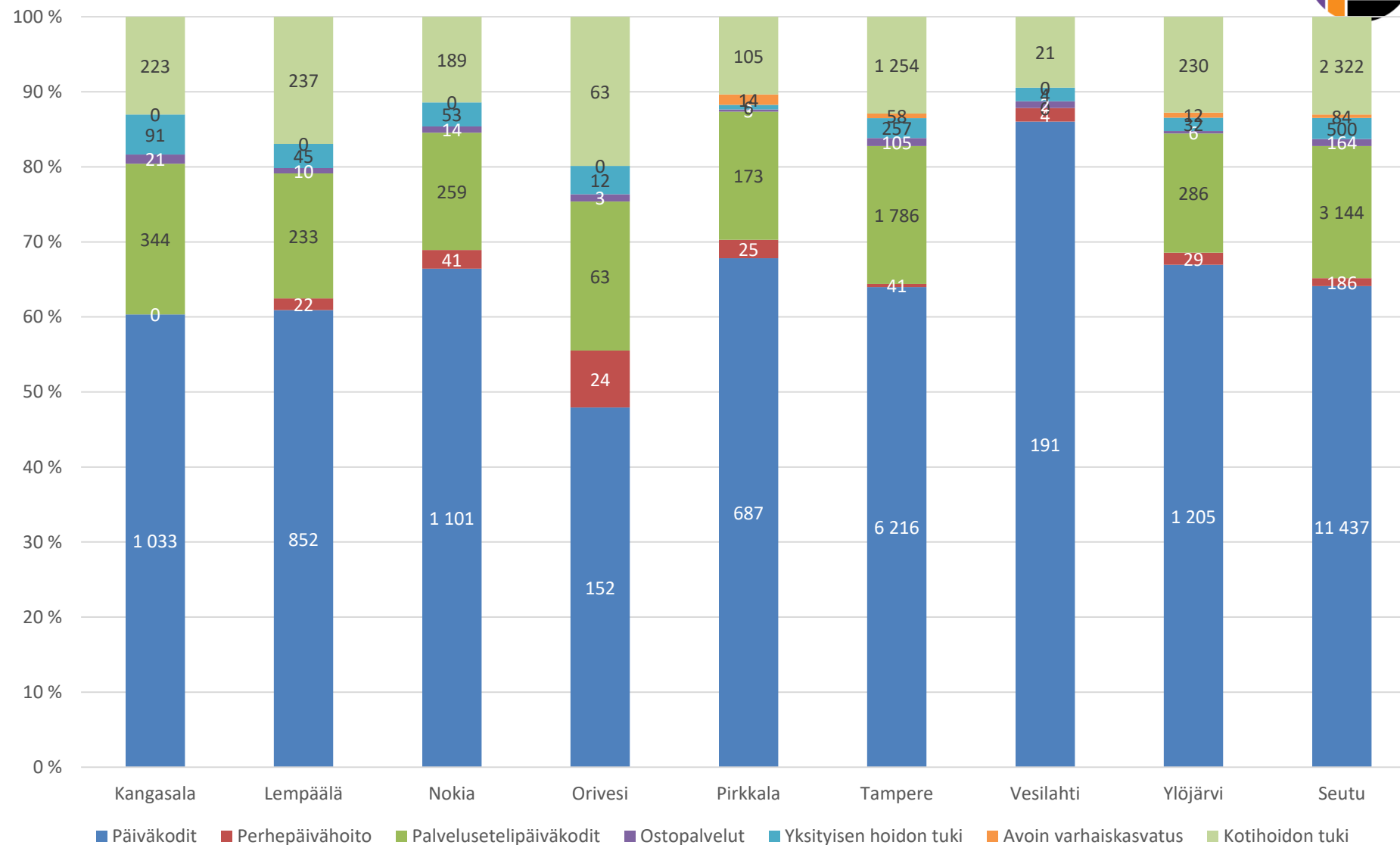
Tampereen
KAUPUNKISEUTU

- Kuviossa esitetään prosenttiosuuksin, miten varhaiskasvatusikäiset lapset sijoittuvat eri palvelumuotojen piiriin.

Varhaiskasvatusmuotojen jakauma

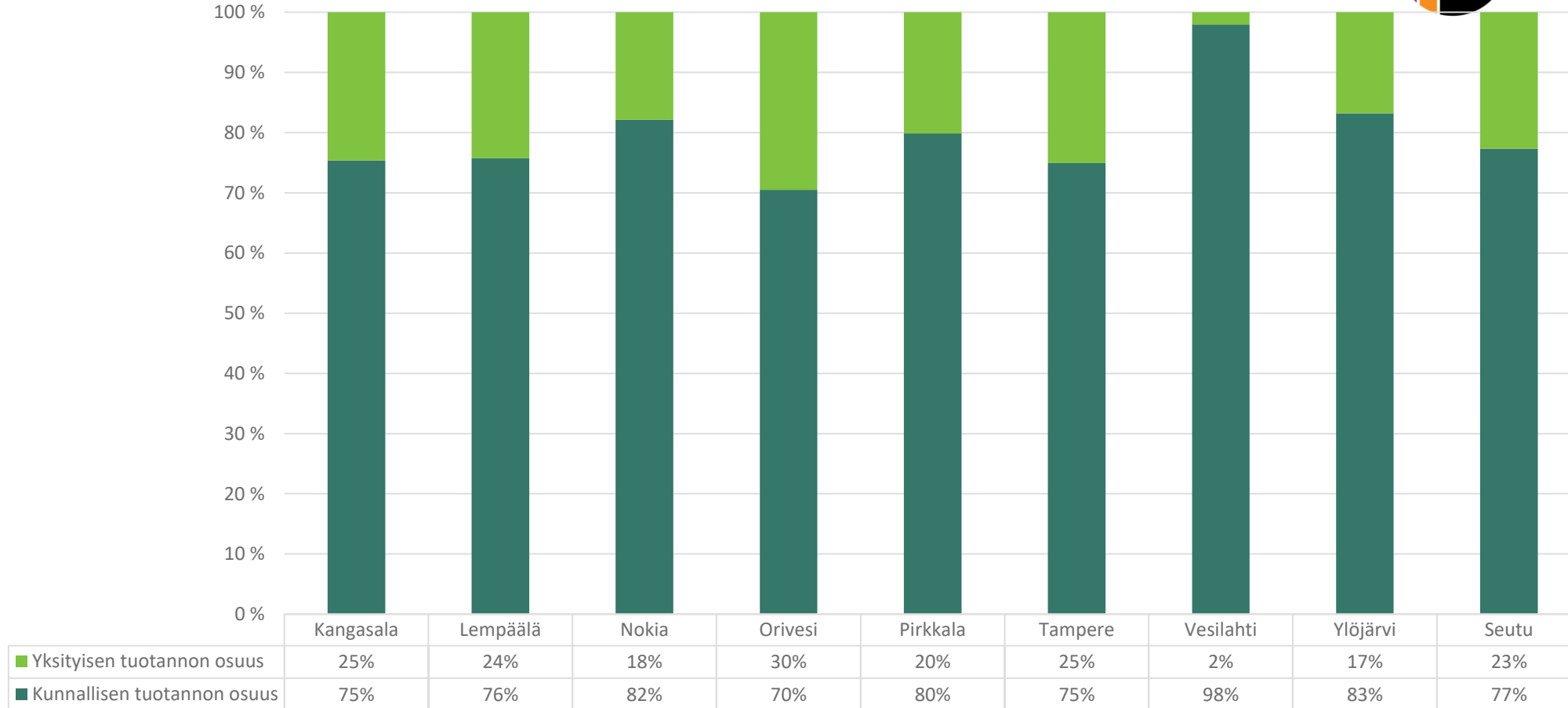

- Kuviossa esitetään prosenttiosuuksin, miten varhaiskasvatusikäiset lapset sijoittuvat eri palvelumuotojen piiriin.

Julkisen ja yksityisen tuotannon osuudet 2024

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

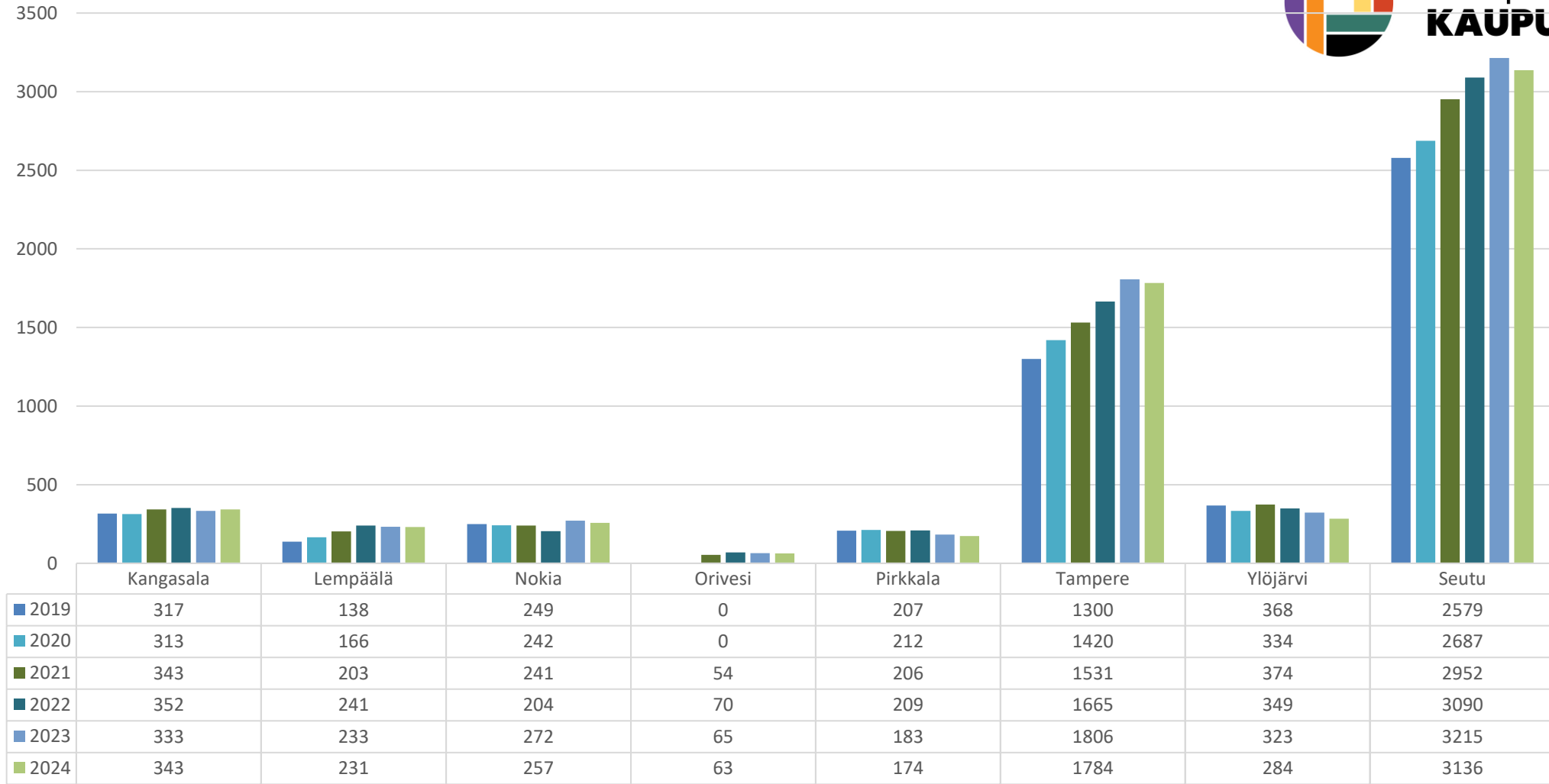

- Yksityisen palvelutuotannon osuus pysyi ennallaan.
- Kuviossa esitetään kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen osuudet kunnittain.
- Kunnalliseen tuotantoon on laskettu mukaan kuntien päiväkodit ja perhepäivähoito.
- Yksityisessä tuotannossa on mukana palvelusetelipäiväkodit, ostopalvelut yksityisiltä ja yksityisen hoidon tuella rahoitetut palvelut.

Varhaiskasvatuksen palvelusetelin käytön muutos

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

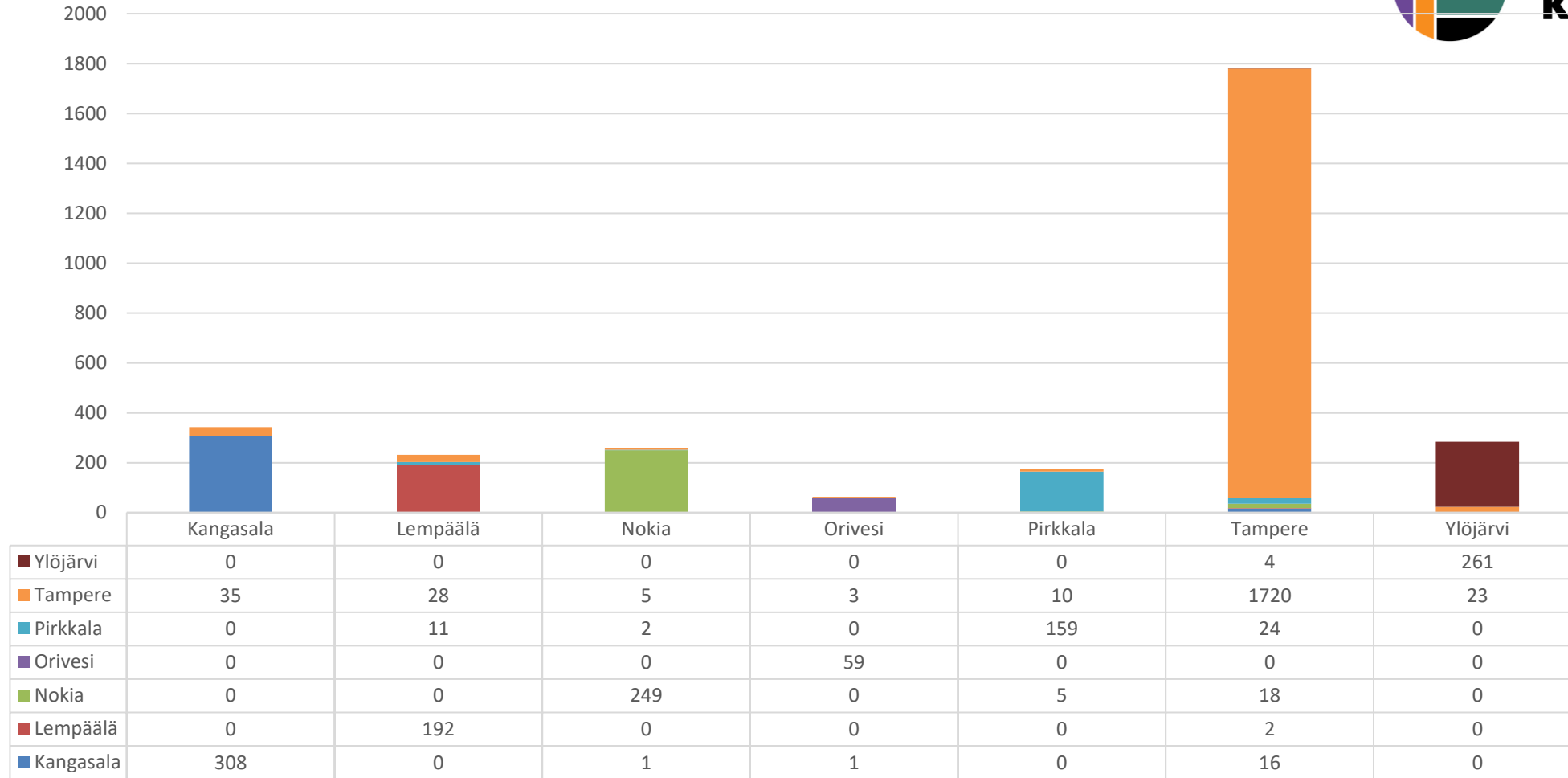

- Varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttö on laajentunut vahvasti tarkastelujaksolla, mutta laski 80 lapsella edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2024 palvelusetelin käyttö kasvoi vain Kangasalla.
- Tällä hetkellä palveluseteli on käytössä seitsemässä kaupunkiseudun kunnassa.
- Tilanne on 31.12.

Palvelusetelien käyttö kunnittain

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

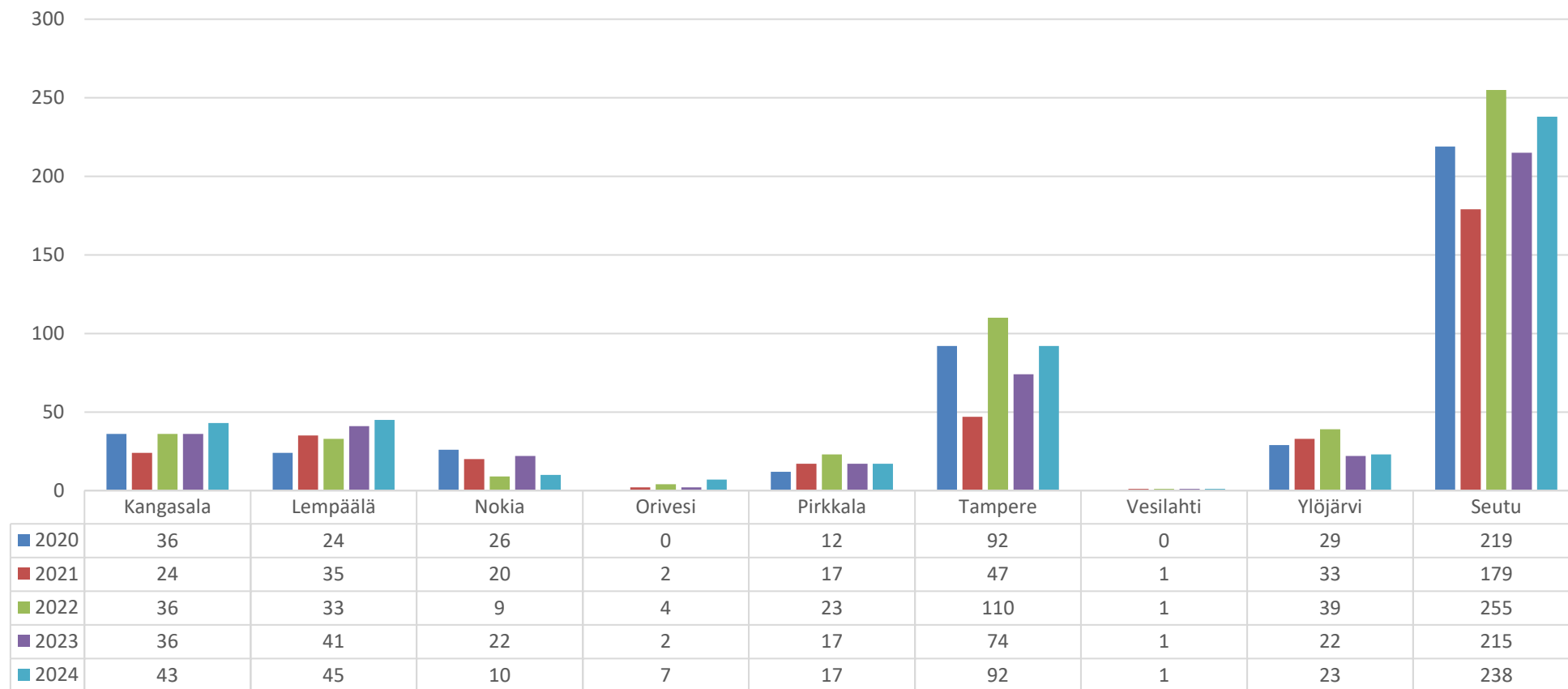

- Kuviossa esitetään, miten palveluseteliasiakkaat hakevat palveluita eri kunnissa sijaitsevista palvelusetelipäiväkodeista. Sarakkeissa on tiedot asiakkaan asuinkunnan ja riveillä on tiedot palvelusetelipäiväkodin sijaintikunnan mukaan.
- Yhtenäinen kaupunkiseudun palvelusetelin sääntökirja mahdollistaa joustavan hakeutumisen palveluiden piiriin kuntarajasta riippumatta.

Toisella paikkakunnalla varhaiskasvatuksessa olevat lapset, seutusopimus ja palvelusetelit

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

- Kuviossa esitetään varhaiskasvatuspalveluiden käyttö yli kuntarajan lapsen kotikunnan mukaan.
- Palvelusetelit muodostavat noin 80 % vuoden 2023 kuntarajat ylittävästä käytöstä.
- Palveluiden käyttö yli kuntarajojen on vakiintunut reiluun kahteen sataan lapseen.

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

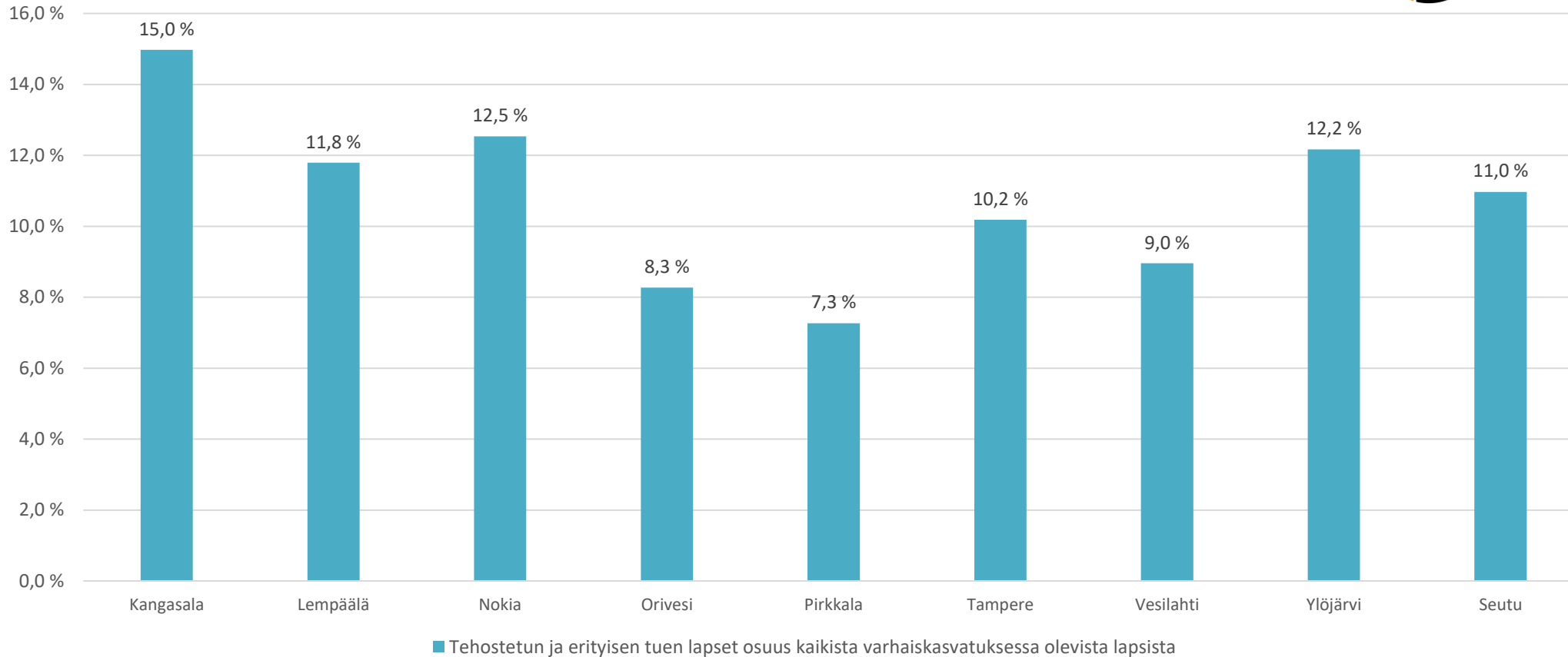
Tehostettu ja erityinen tuki sekä kasvun ja oppimisen tuki

Kangasala | Lempäälä | Nokia | Orivesi | Pirkkala | Tampere | Vesilahti | Ylöjärvi

Tehostetun ja erityisen tuen lasten ja erityistä tai kasvun ja oppimisen tukea tarvitsevien lasten osuus

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

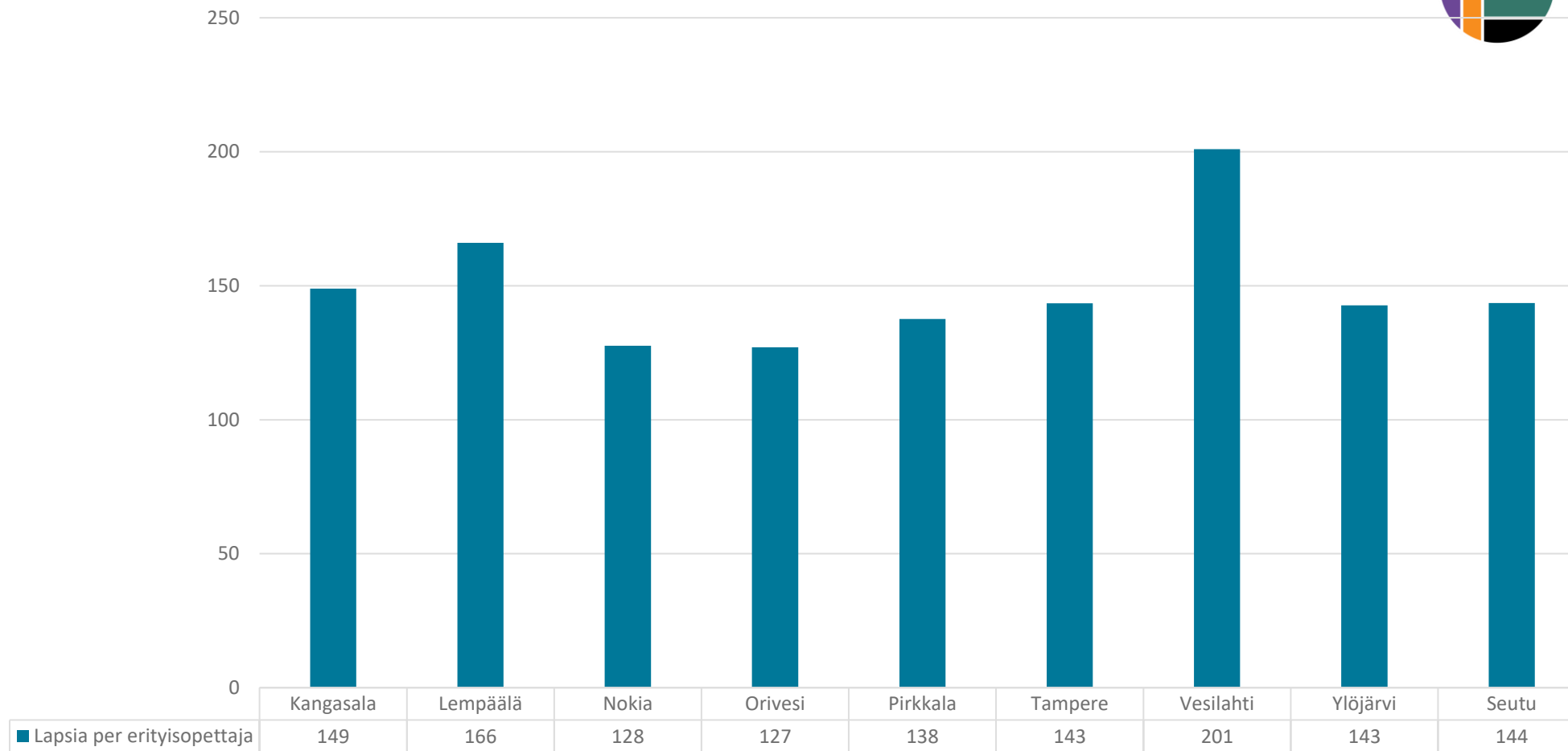

- Yllä kuviossa esitetään lasten osuus, jotka ovat tehostetun ja erityisen tuen tai kasvun ja oppimisen tukitoimien piirissä.
- Lukumääriin sisältyvät lapset, joille on osoitettu lisäresursseja tuen järjestämiseksi.
- Tarkastelussa ovat kaikki varhaiskasvatuspalveluita saavat lapset. Kangasalla osuus sisältää myös esiopetuksen jälkeisessä varhaiskasvatuksessa olevia esiopetusikäisiä.

Varhaiskasvatuksessa olevia lapsia erityisopettajaa kohden

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

- Yllä olevassa kuviossa on varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten määrä erityisopettajaa kohden.
- Varhaiskasvatuksessa oleviin lapsiin on laskettu mukaan sekä kunnallisessa että yksityisessä toiminnassa olevat lapset.

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

Taloudellisuus

Kangasala | Lempäälä | Nokia | Orivesi | Pirkkala | Tampere | Vesilahti | Ylöjärvi

Kustannuslaskelmien taustatiedot

Kustannusvertailuosiossa esitetään kustannuksia laskennallista lasta kohden.

- Laskennallisen lapsen kertoimet ja laskentatapa on selostettu katsauksen alkuosan [diassa](#).
- Varhaiskasvatuksen kustannuksilla tarkoitetaan tässä vertailussa kattavasti kaikkia palveluiden järjestämiseen liittyviä kustannuksia.
- Tästä poiketen päiväkotien ja perhepäivähoidon kustannuksilla tarkoitetaan kyseisten toimintayksiköiden tai hoitomuodon suoria kustannuksia, joista puuttuu tiettyjä kustannuslajeja koko varhaiskasvatukseen nähden.
- Ratkaisulla on haluttu muodostaa päiväkotien kustannuksista vertailukelpoiset palvelusetelikustannuksiin nähden.

Varhaiskasvatuksen kustannukset

- Kaikki päiväkotien ja perhepäivähoidon toimintayksiköiden kustannukset
- Yleis-, talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset
- Erityisvarhaiskasvatuksen kustannukset
- Varhaiskasvatuksen hallinnon kustannukset
- Osuus sivistyspalveluiden kustannuksista

Päiväkotien tai perhepäivähoidon kustannukset

- Kaikki päiväkotien ja perhepäivähoidon toimintayksiköiden kustannukset
- Yleis-, talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset

Kustannuksen taustaa (1/3)

Yleisperiaatteet

- Kustannukset esitetään laskennallista kohden, jolloin varhaiskasvatuksen kustannukset jaetaan laskentaperusteet-dialla esitetyillä kertoimilla painotetuilla lapsimäärillä.
- Lapsimäärät lasketaan 10 kuukauden keskiarvon perusteella (kesäkuukaudet eivät ole mukana laskennassa).
- Seuraavaksi käydään läpi menolajien kustannuksiin liittyvät erityispiirteet.

Muut menot

- Muut menot sisältävät kaikki ne kustannukset, joita ei ole eritelty alla olevissa kohdissa.
- Niihin kuuluu mm. tarvike-, tavara-, tietotekniikka-, koulutus-, yms. kustannuksia.
- Ne sisältävät myös toimialan hallinnon, lautakuntatyön, varhaiskasvatuksen johdon ja hallinnon vyörytyserien kustannukset.
- Näiden menojen laskentaperusteet poikkeavat toisistaan jonkin verran riippuen siitä miten kunta on järjestänyt hallintonsa tai sisäisten erien kohdentamisen.

Tilavuokrat

- Kuntien välisiin eroihin vaikuttaa palveluverkon rakenne, kiinteistöihin tehty investoinnit ja korjausvelan taso, mahdolliset siirtokelpoiset tilaratkaisut sekä kunnan sisäisten vuokrien periaatteet.

Kustannuksen taustaa (2/3)

Ateriapalvelut

- Ateriapalveluiden kustannuksiin vaikuttavat kunnittain vaihtelevat aterioiden tuotteistamisperiaatteet, kiinteistökanta ja toisistaan poikkeavat järjestämissmallit. Näistä syistä luvut eivät ole suoraan verrannollisia.

Puhtaanapitopalvelut

- Puhtaanapitopalvelut sisältävät kiinteistön siisteyteen liittyvien toimintojen kustannukset.

Henkilöstökulut

- Henkilöstökustannukset sisältävät varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden kasvatusta- ja hoitohenkilöstön henkilöstökulut.
- Henkilöstökulut ovat parhaiten vertailukelpoiset.

Kustannuksen taustaa (3/3)

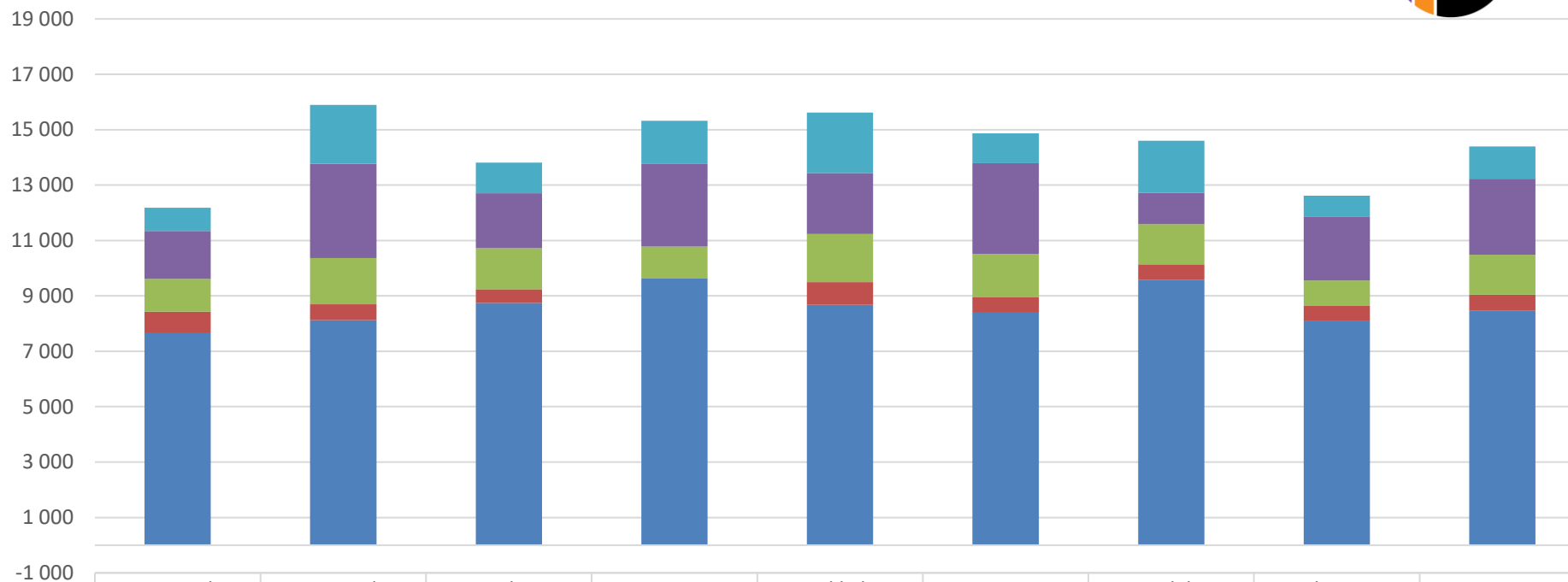
Esiopetuksen ja esiopetuksen jälkeisen varhaiskasvatuksen järjestämistavat

- Esiopetuksen järjestämistavat eroavat seutukunnissa toisistaan sekä hallinnollisesti (varhaiskasvatus/perusopetus) että toiminnallisesti (päiväkotikoulu). Varhaiskasvatuksen tilannekatsaus ei huomioi esiopetuksen neljän tunnin osuutta. Tilannekatsaus huomioi kuitenkin esiopetuksen jälkeisen varhaiskasvatuksen mikäli se on järjestetty päiväkodissa, ja kunta on katsaukseen ilmoittanut siitä syntyvät kustannukset.
- Seutukatsauksen tiedonkeruuta on pyritty kehittämään varhaiskasvatuksen asiakastieto- ja toiminnanohjausjärjestelmän eVakan kautta, mutta seutukatsauksen lapsitiedot eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoiset. Myös kuntakohtaiset palvelutarvemääritykset (tuntiperusteinen/kiinteä) vaikuttavat lapsikohtaisen kustannuksen muodostumiseen.
- Myös esiopetuksessa olevien tuen lasten määrä vaikuttaa laskennallisten lasten lukumäärään ja siten kustannuslaskennan lopputulokseen.
- Kehitystyötä jatketaan edelleen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kustannustietojen yhteensovittamiseksi

Varhaiskasvatuksen kustannukset laskennallista lasta kohden 2024

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

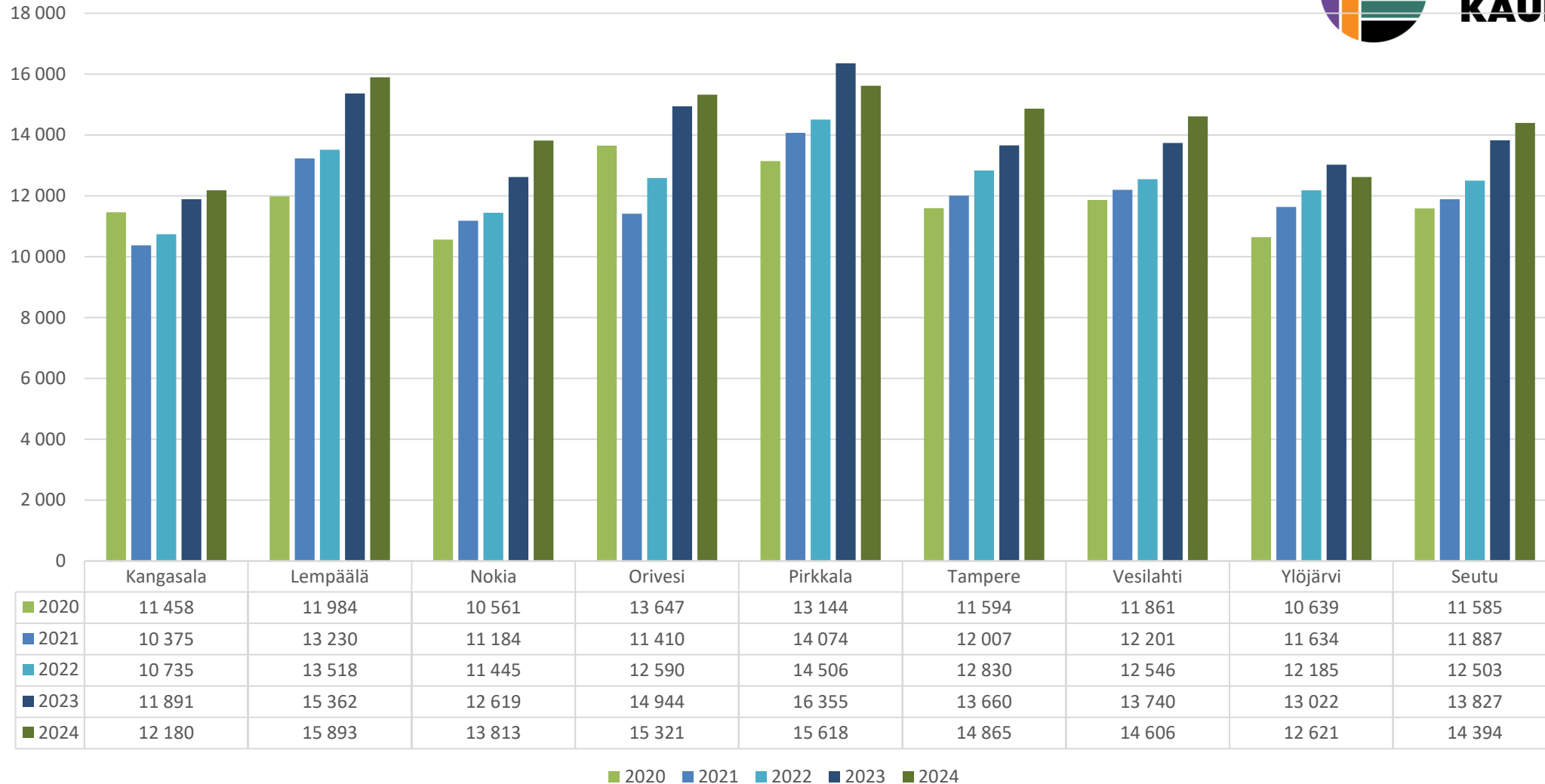

- Kunnallisten päiväkotien kustannukset laskennallista (yli 3-vuotiasta) lasta kohtaan muodostuvat toimintayksiköiden kustannuksissa. Luvuissa ei ole huomioitu varhaiskasvatuksen tai sivistyspalveluiden johdon kustannuksia.
- Muihin menoihin kuitenkin sisältyvät yleis-, talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset.

Varhaiskasvatuksen kustannusten muutos

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

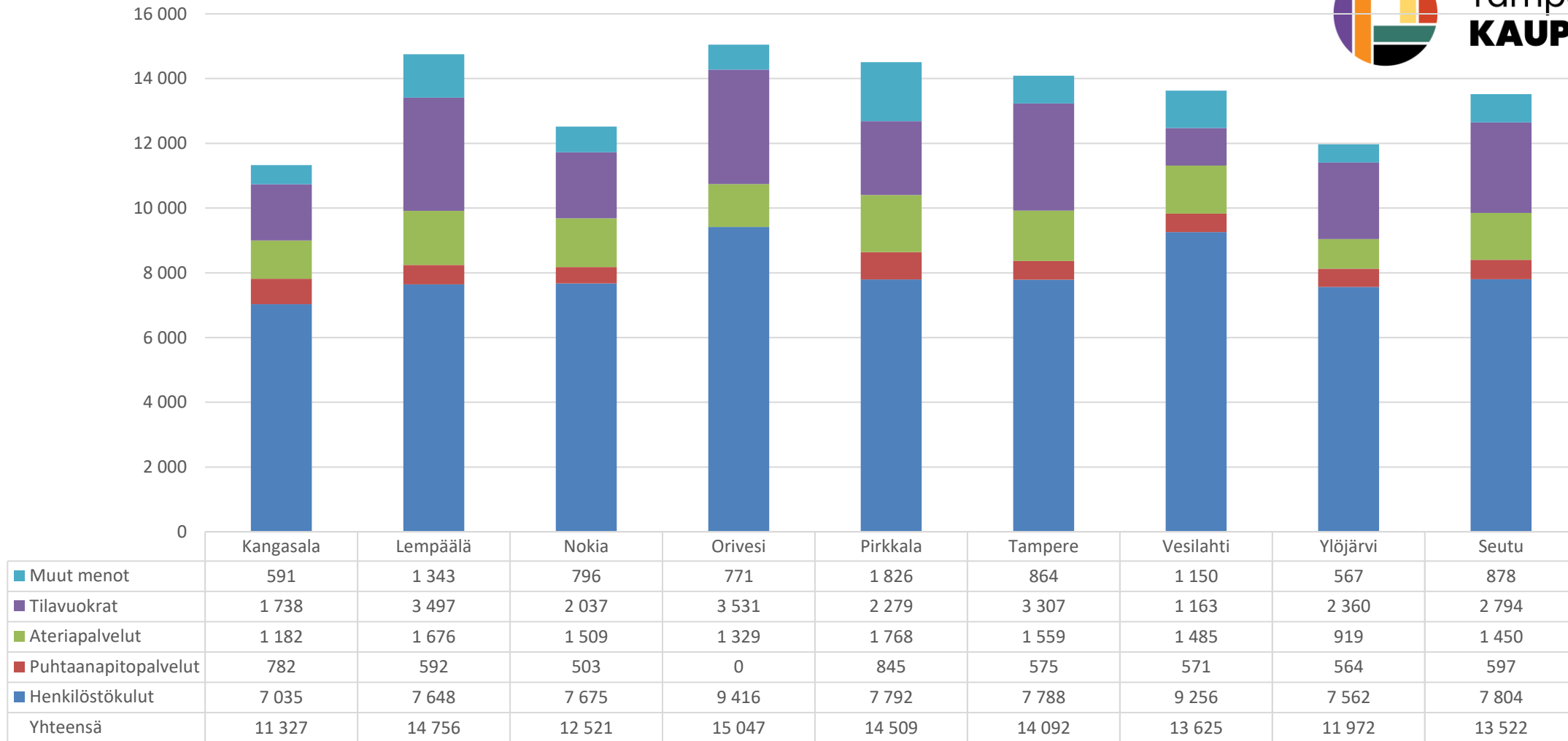

- Kuviossa esitetään laskennallista lasta kohden olevien kustannusten kehittyminen.
- Seudun keskimääräiset kustannukset ovat nousseet. Nousua selittää etenkin henkilöstömenojen kasvu.

Päiväkotien kustannukset laskennallista lasta kohden 2024

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

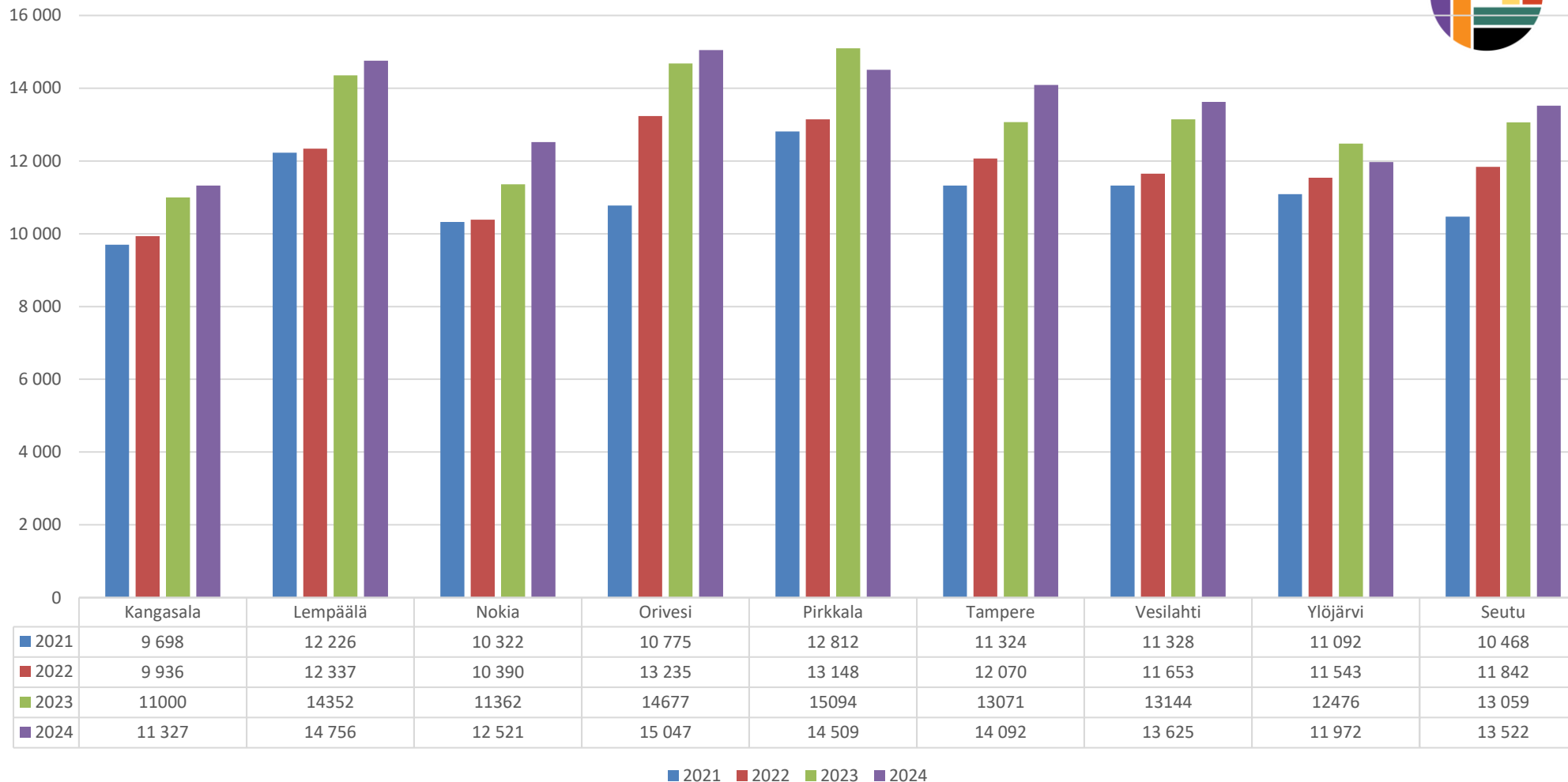

- Kunnallisten päiväkotien kustannukset laskennallista (yli 3-vuotiasta) lasta kohtaan muodostuvat toimintayksiköiden kustannuksissa. Luvuissa ei ole huomioitu varhaiskasvatuksen tai sivistyspalveluiden johdon kustannuksia.
- Muihin menoihin kuitenkin sisältyvät yleis-, talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset.

Päiväkotien laskennallisen lapsen kustannuksen kehitys

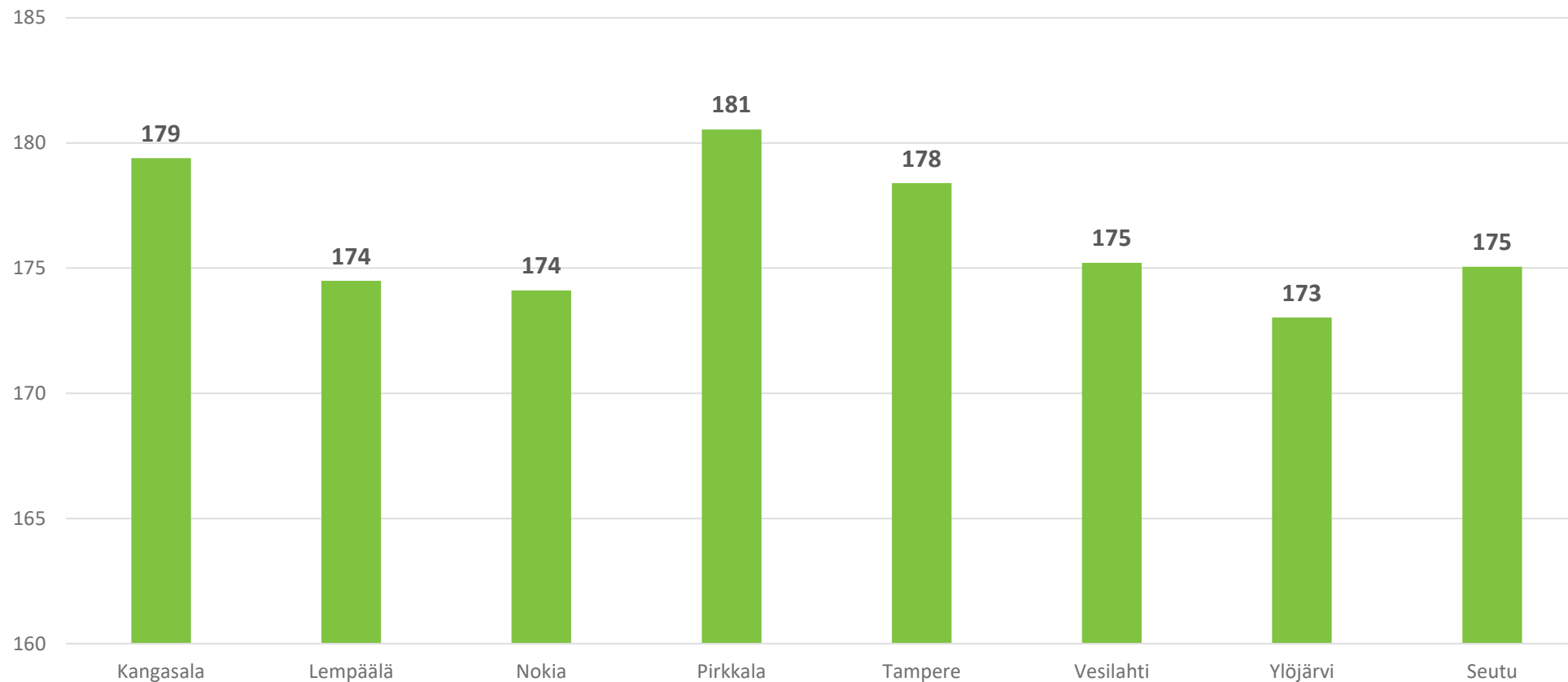
Tampereen
KAUPUNKISEUTU

- Kunnallisten päiväkotien kustannukset laskennallista (yli 3-vuotiasta) lasta kohtaan muodostuvat toimintayksiköiden kustannuksissa. Luvuissa ei ole huomioitu varhaiskasvatuksen tai sivistyspalveluiden johdon kustannuksia.
- Muihin menoihin kuitenkin sisältyvät yleis-, talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset.

Keskimääräiset hoitopäivät lasta kohden päiväkotihoidossa

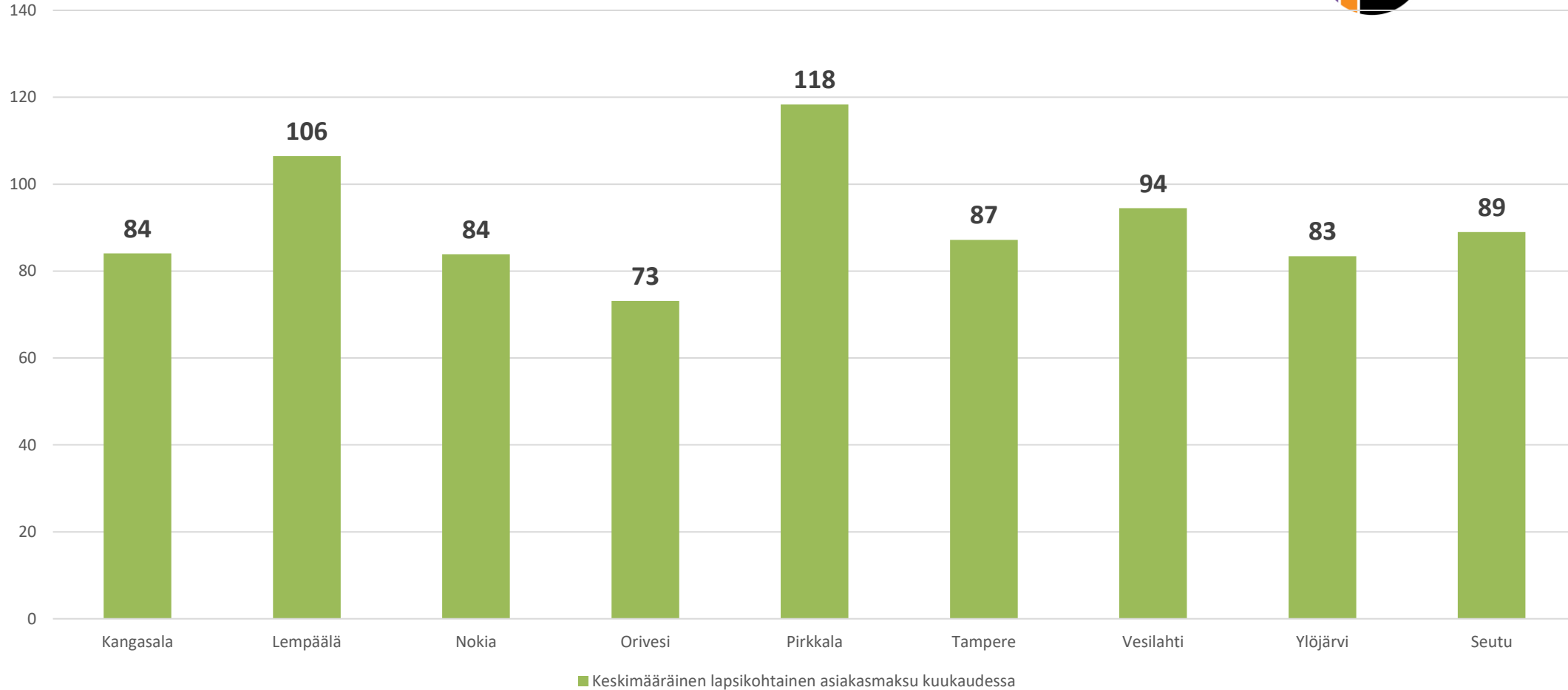

- Kuviossa havainnollistetaan montako päivää vuodessa päiväkodeissa olevat lapset osallistuvat keskimäärin varhaiskasvatukseen.
- Seudullisesti hoitopäivien lukumäärä on kasvanut edeltävästä vuodesta 3 päivällä ja on palannut koronapandemiaa edeltävälle tasolle.

Keskimääräinen lapsikohtainen asiakasmaksutulo

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

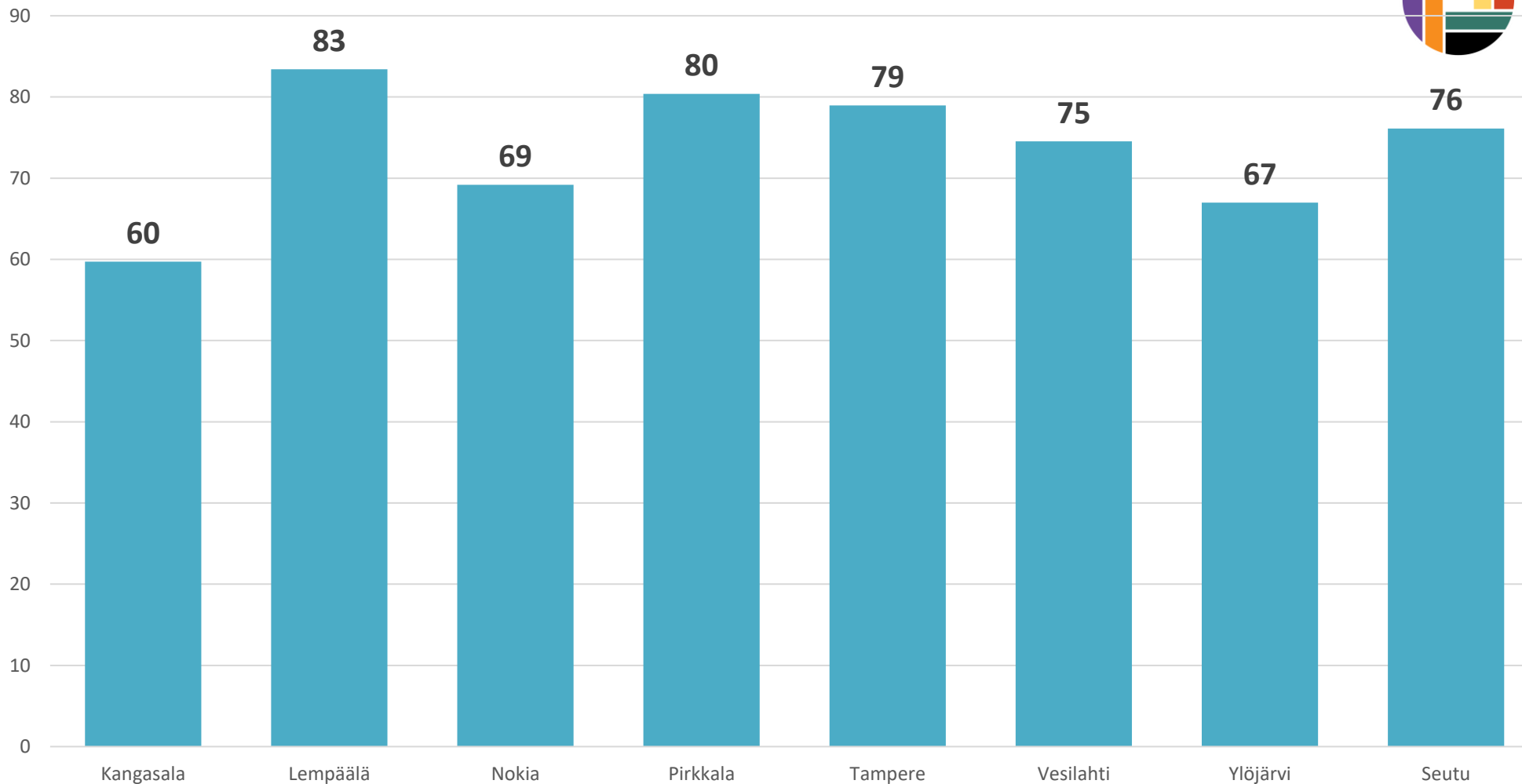

- Asiakasmaksutulo määräytyy perheen tulojen, varhaiskasvatuksessa olevien lasten lukumäärän ja palvelujen käyttömäärän mukaisesti.
- Kuntien välillä on melko suuria eroja keskimääräisessä asiakasmaksutulossa.
- Keskimäärin asiakasmaksutulot pysyivät edellisvuoden tasolla

Ikävakioidun toteutuneen hoitopäivän hinta

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

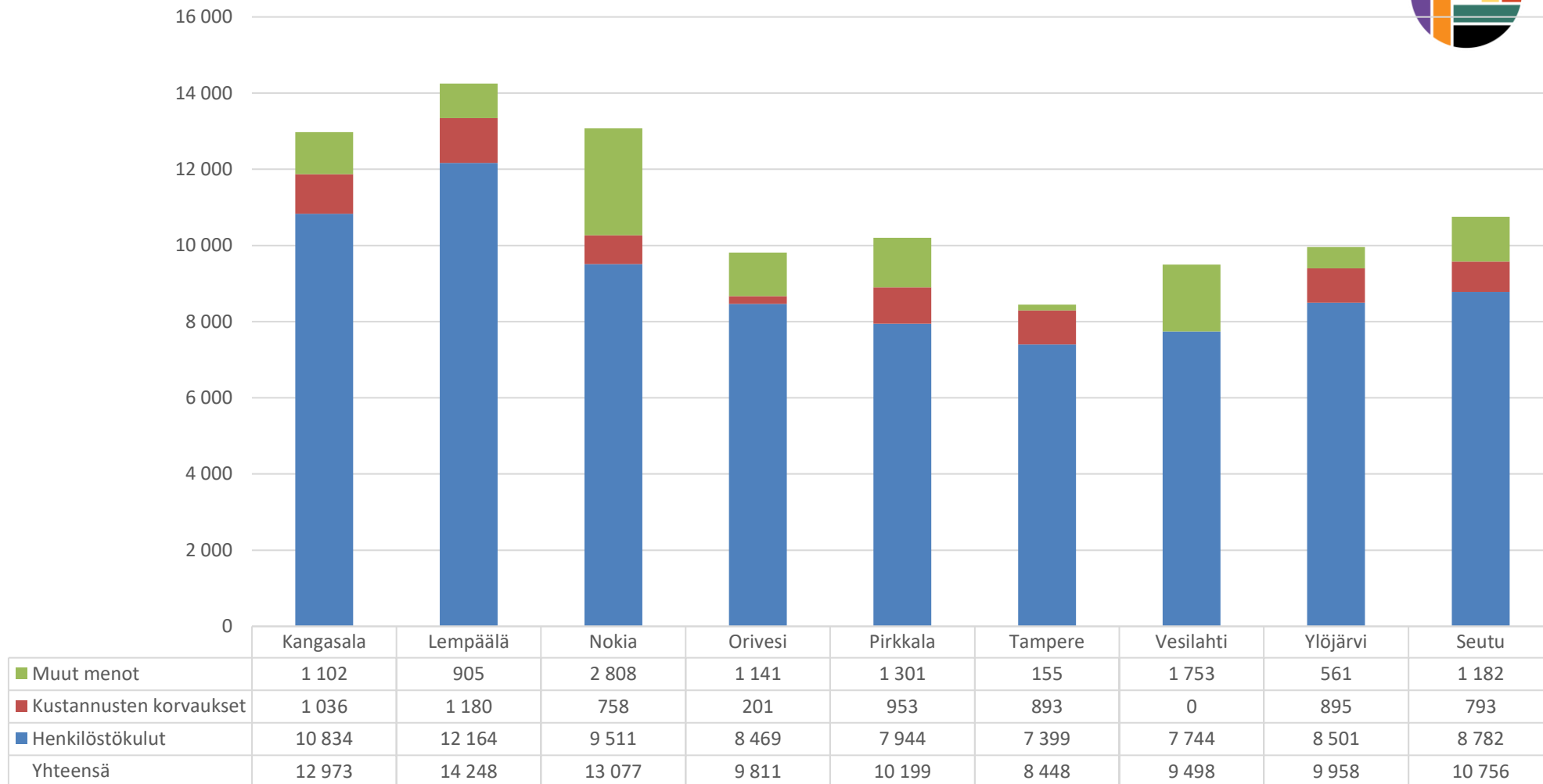

- Kuvioon koottu ikävakioidun hoitopäivän hinta kuvaa yhden yli 3-vuotiaan lapsen päiväkotipäivän järjestämisen kustannusta.
- Keskimääräinen toteutunut hoitopäivän kustannus säilyi edellisvuoden tasolla.

Perhepäivähoidon laskennalliset kustannukset lasta kohden 2024

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

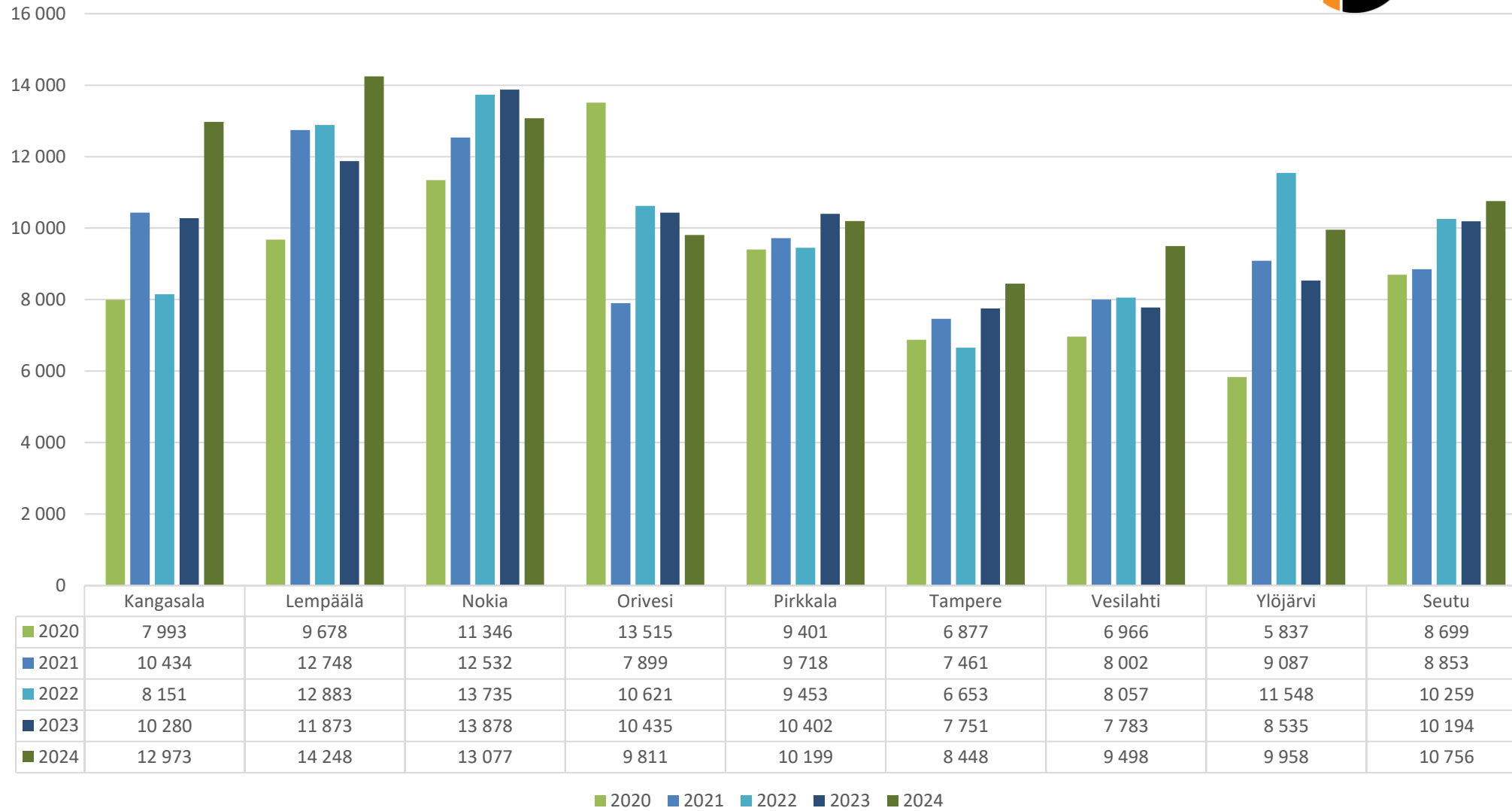

- Perhepäivähoidon kustannukset on laskettu samoilla ikäkertoimilla kuin päiväkotihoidossa.
- Hoitomuodon kustannuksissa on eroja kuntien välillä. Osa eroista voi selittyä toisistaan poikkeavilla käyttöasteilla tai toiminta- ja palkkausmalleilla.

Perhepäivähoidon kustannusten muutos

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

- Perhepäivähoidon määrät ovat useimmissa kunnissa alhaiset, joten vuotuiset kustannustason vaihtelut voivat olla huomattavia.

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

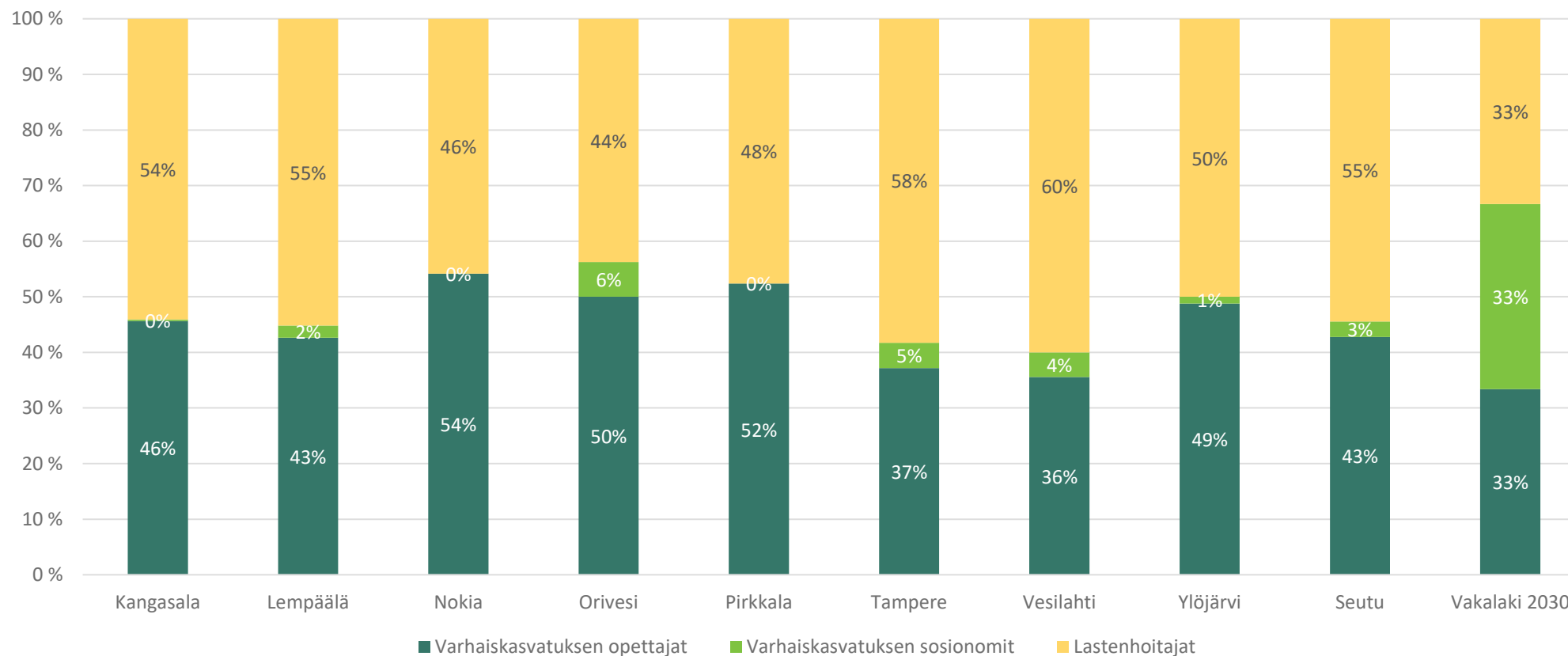
Henkilöstö

Kangasala | Lempäälä | Nokia | Orivesi | Pirkkala | Tampere | Vesilahti | Ylöjärvi

Kasvatus-, opetus- ja hoitohenkilöstön jakauma ammattinimikkeittäin

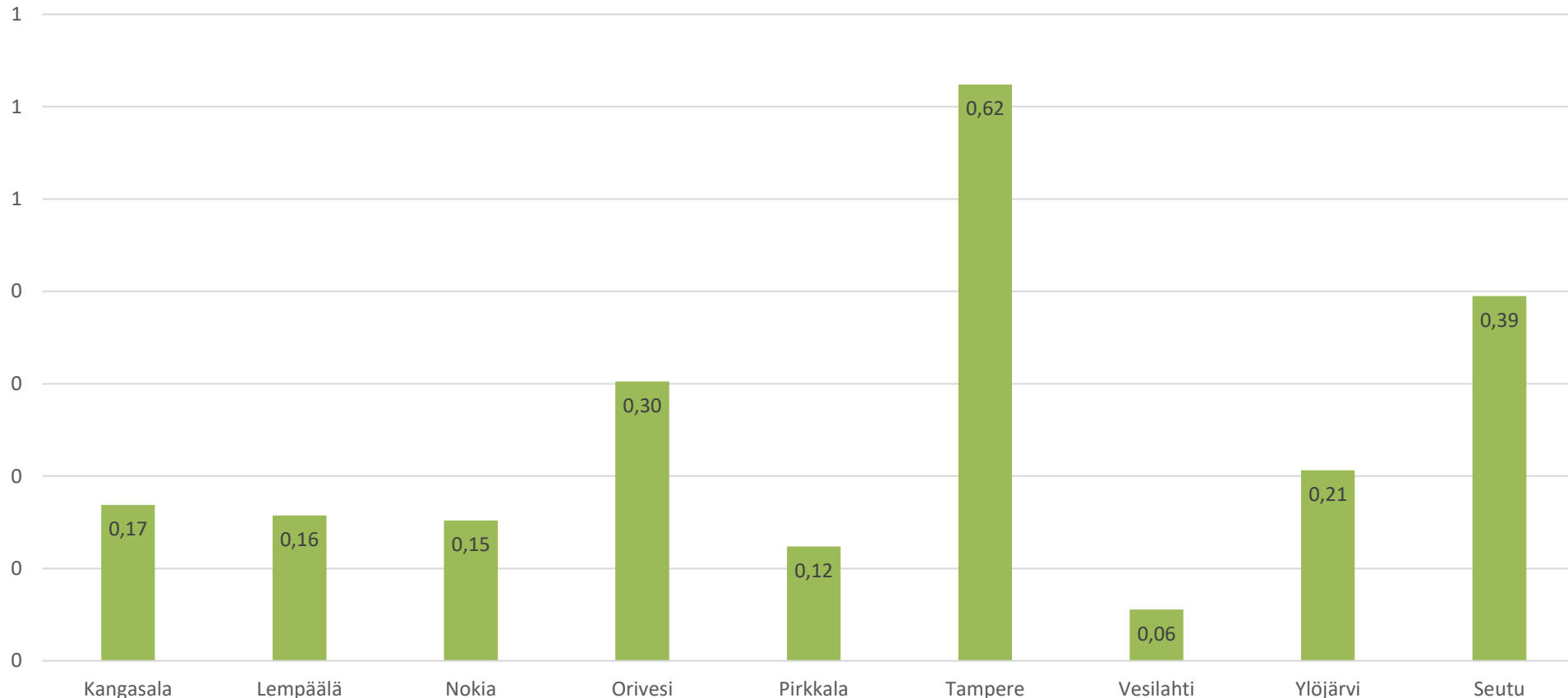
Tampereen
KAUPUNKISEUTU

- Uuden varhaiskasvatuslain mukaan vuoden 2030 alusta lukien kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.
- Nykyisellä henkilöstörakenteella seudulla tarvitaan n. 560 varhaiskasvatuksen sosionomia tai opettajaa lisää. Tällöin lastenhoitajien tarve vähenisi n. 560 työntekijällä nykyisellä lapsimäärällä.

TVT-laitteiden määrä lasta kohden

- Taulukossa esitetään tv-t-laitteiden määrä lasta kohden.
- Määrä sisältää lasten käytettävissä olevat tabletit, tietokoneet ja pedagogiset digilaitteet.
- Määrissä on paljon kuntakohtaista vaihtelua.

Yhteenveto

- Varhaiskasvatusikäisten lasten määrä laski seudullisesti hieman, noin 0,5%. Lasku selittyy pääosin Tampereen varhaiskasvatusikäisten ikäluokkamutoksilla.
- Syntyvyys koko maassa laski edelleen edellisvuodesta ja tämä näkyi myös varhaiskasvatusikäisten määrässä etenkin kehyskunnissa. Syntyvyyden laskua tasoittaa seudullinen muuttovoitto, ja Tampereen osalta kasvava maahanmuutto.
- Osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluihin pysyi lähes viime vuoden tasolla. Alle 3-vuotiaiden osallistuminen varhaiskasvatukseen on säilynyt edellisen vuoden tasolla. Tuen lainsäädännön uudistus on lisännyt laskennallisten lasten määrää edelliseen vuoteen verrattuna.
- Varhaiskasvatuksen kustannustaso nousi edelliseen vuoteen nähden. Nousua selittää henkilöstömenojen kasvu sekä palkkaratkaisun että tuen tarpeen kasvun myötä. Myös kiinteistökulut nousivat joissakin kaupunkiseudun kunnissa selvästi.
- Toteutuneen hoitopäivän hinta pysyi edellisvuoden tasolla. Hoitopäivät kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna joka kompensoi kustannusten kasvua.
- Keskimääräinen lapsikohtainen asiakasmaksu pysyi sekin edellisvuoden tasolla. Maksutonta varhaiskasvatusta saavien osuus on kasvanut, mutta myös korkein asiakasmaksu nousi 1.8.2024 alkaen.
- Palvelusetelin käyttö on tasaantunut kaikissa kaupunkiseudun kunnissa viime vuosina ja vuonna 2024 lasten määrä palvelusetelipäiväkodeissa laski edelliseen vuoteen verrattuna 80 lapsella.